F. G. JACOBS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2004. július 8. [1]

1. Az EK 226. cikk alapján benyújtott jelen keresetben a Bizottság azt állítja, hogy a nők egyes munkakörökre a bányászatban, valamint a túlnyomásban, illetve a búvárként végzendő munkát magában foglaló munkakörökre való felvételének tilalma összeegyeztethetetlen az egyenlő bánásmódról szóló irányelv [2] (a továbbiakban: irányelv) 2. és 3. cikkével.

A jogi háttér

A közösségi jog

2. Az irányelv 2. cikkének vonatkozó rendelkezései értelmében:

„(1) A következő rendelkezések alkalmazásában az egyenlő bánásmód elve azt jelenti, hogy semmiféle nemi megkülönböztetés [helyesen: nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés] nem alkalmazható sem közvetlenül, sem közvetetten, különös tekintettel a családi állapotra és a családi jogállásra történő hivatkozással.

(2) Ez az irányelv nem érinti a tagállamoknak azt a jogát, hogy ezen irányelv hatálya alól kivonják azokat a szakmai tevékenységeket — illetve, amennyiben szükséges, az ezekre irányuló képzést —, amelyeknél a munkavállaló neme a tevékenység jellegéből vagy a munkavégzés körülményeiből adódóan meghatározó tényező.

(3) Ez az irányelv nem érinti a nők védelméről szóló rendelkezéseket, különös tekintettel a terhességre és az anyaságra.

[...]”

1 — Eredeti nyelv: angol.

2 — A férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló, 1976. február 9-i 76/207/EGK tanácsi irányelv (HL L 39., 40. o.; magyar nyelvű különkiadás 5. fejezet, 1. kötet, 187. o.)

3. A 3. cikk vonatkozó rendelkezései értelmében:

„(1) Az egyenlő bánásmód elvének alkalmazása azt jelenti, hogy nemi alapon semmiféle megkülönböztetés [helyesen: nemen alapuló hátrányos megkülönböztetés] nem állhat fenn a munkakörök vagy állások betöltésének a kiválasztást is magában foglaló feltételeiben, függetlenül a tevékenység területétől vagy a gazdasági ágazattól, illetve a foglalkoztatási hierarchia szintjétől.

(2) E célból a tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket, hogy:

a) az egyenlő bánásmód elvével ellentétes minden törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezést hatályon kívül helyezzenek;

[...]."

4. Ausztriának a közösségi jog értelmében 1995. január 1-jéig, az Európai Közösséghez való csatlakozása időpontjáig kellett az irányelvet átültetnie. Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodás [3] szerint azonban 1994. január 1-jéig, az egyezmény hatálybalépésének időpontjáig kellett az irányelvet átültetnie.

5. Az EK 307. cikk vonatkozó rendelkezési értelmében:

„Az egyrészről egy vagy több tagállam, másrészről egy vagy több harmadik állam által egymás között 1958. január 1-je előtt, illetve a csatlakozó államok esetében a csatlakozásukat megelőzően kötött megállapodásokból eredő jogokat és kötelezettségeket e szerződés rendelkezései nem érintik.

Annyiban, amennyiben ezek a megállapodások nem egyeztethetőek össze e szerződéssel, az érintett tagállam vagy tagállamok megteszik a megfelelő lépéseket a megállapított összeegyeztethetetlenség kiküszöbölésére. A tagállamok e cél érdekében szükség esetén segítséget nyújtanak egymásnak, és amennyiben indokolt, egységes magatartást tanúsítanak. [...]"

3 — A megállapodás az 1993. december 13-i 94/1/EK, ESZAK tanácsi és bizottsági határozat (HL 1994. L 1., 3. o.) mellékletét képezi. Lásd különösen a 70. cikket és a XVIII. melléklet 18. pontját.

A nemzetközi jog

6. A Nemzetközi Munkaügyi Szervezet 1935. június 21-i, a nők föld alatti bányamunkára alkalmazása tárgyában elfogadott 45. számú egyezményének (a továbbiakban: az ILO 45. számú egyezménye) 2. cikke értelmében:

„Nőt, életkorától függetlenül, tilos föld alatti bányamunkára alkalmazni."

7. A 3. cikk értelmében:

„A nemzeti törvényhozás mentesítheti a fent említett tilalom alól:

a) a fizikai munkát nem végző, vezető állásban lévő nőket;

(b) az egészségügyi és jóléti szolgálatban foglalkoztatott nőket;

(c) azokat a nőket, akik tanulmányaik folytatása alatt szakmai képzésük céljából gyakorlati időt kötelesek a bánya föld alatti részében eltölteni; és

(d) bármely más nőt, aki fizikai munka jellegével nem bíró valamely foglalkozás gyakorlása végett alkalmilag köteles a bánya földalatti részébe lemenni."

8. A 7. cikk értelmében:

„(1) A jelen egyezményt megerősítő tagállam a Nemzetközi Munkaügyi Hivatal Főigazgatójának nyilvántartásba vétel céljából eljuttatott nyilatkozattal mondhatja fel az Egyezményt, az első hatálybalépésétől számított tíz év elteltével. A felmondás csak a nyilvántartásba vételtől számított egy év elteltével válik hatályossá.

(2) Az a tagállam, amely a jelen egyezményt ratifikálta, és amely az előző bekezdésben említett tízéves időszak lejárta utáni egy éven

belül nem él a jelen cikkben biztosított felmondási jogával, újabb tízéves időszakra kötelezettségben marad. Ezt követően minden tíz év elteltével mondhatja fel a jelen Egyezményt, a jelen cikkben előírt feltételek mellett."

9. Az ILO 45. számú egyezménye 1937. május 30-án lépett hatályba. Következésképpen 1997. május 30-i hatállyal lehetett volna felmondani. Ausztria, amely 1937-ben erősítette meg az egyezményt, részese a szerződésnek.

A nemzeti jog

10. Az 1938. április 30-i Arbeitszeitordnung[4] (a munkaidőről szóló rendelet; a továbbiakban: 1938. évi rendelet) a Bizottság szerint 2001. július 31-ig volt hatályban, de az osztrák kormány szerint az 1999. augusztus 19-i törvény[5] hatályon kívül helyezte; e rendelet 16. §-a ekként rendelkezett:

„(1) Nőnemű munkavállaló nem alkalmazható felszín alatti bányában, sóbányában, feldolgozó üzemben, fejtésben és gödörben, továbbá — az előkészítést (válogatást, tisztítást) kivéve — a kitermelés, a szállítás és a rakodás során a felszínen sem.

(2) Nőnemű munkavállaló nem alkalmazható kokszoló üzemben és építőanyag mozgatásánál, semmilyen építkezésen.

(3) A szövetségi munkaügyi miniszter megtilthatja vagy feltételekhez kötheti a női munkavállalóknak az egészségi vagy az erkölcsi szempontból különös veszélyt jelentő bizonyos típusú üzemekben vagy bizonyos típusú munkákra történő alkalmazását."

11. 2001. augusztus 1-jétől a 2001. október 4-i Verordnung des Bundesministers für Wirtschaft und Arbeit über Beschäftigungs-

4 — Deutsches RGBl. I, 447. o. (GBl.f.d.L.Ö 231/1939).

5 — Bundesgesetz zur Bereinigung der vor 1946 kundgemachten einfachen Bundesgesetze und Verordnungen [Az 1946 előtt elfogadott szövetségi törvények és rendeletek hatályon kívül helyezéséről szóló szövetségi törvény] (BGBl. I, Nr. 191/1999).

verbote und -beschränkungen für Arbeitnehmerinnen [6] (a női munkavállalók foglalkoztatására vonatkozó tilalmakról és korlátozásokról szóló gazdasági és munkaügyi miniszteri rendelet; a továbbiakban: 2001. évi rendelet) szabályozza a nők föld alatti bányászatban való foglalkoztatását.

12. A 2001. évi rendelet 2. §-a értelmében:

„(1) Női munkavállaló a föld alatti bányászatban nem foglalkoztatható.

(2) Az (1) bekezdés nem vonatkozik:

1. a felelős, akár vezetői, akár műszaki munkakört betöltő, fizikailag megterhelő munkát nem végző nőkre;

2. az egészségügyi vagy a jóléti szolgálatnál dolgozó nőkre;

3. a felsőfokú oktatás vagy ahhoz hasonló egyéb képzés keretében szakmai gyakorlat teljesítésére kötelezett nőkre, e képzés idejére;

4. fizikailag megterhelő munkavégzést nem igénylő foglalkozást gyakorló, a föld alatti bányászatban csupán eseti jelleggel foglalkoztatott nőkre."

13. A 4. § értelmében:

„(1) Női munkavállaló nem alkalmazható olyan munkára, amelynek során teher emelése, hordozása, tolása, forgatása vagy bármilyen más mozgatása folytán a szervezetre ártalmas igénybevétellel járó rendkívüli fizikai megterhelésnek lenne kitéve.

(2) A munka (1) bekezdés szerinti megítélésénél a megterhelés és az igénybevétel irányadó tényezőit kell figyelembe venni. Ezek elsősorban a következők: a teher súlya,

6 — BGBl. II, Nr. 356/2001.

jellege és formája, a mozgatási út és sebesség, a munka időtartama és gyakorisága, valamint a női munkavállalók teljesítőképessége.

(3) Az (1) bekezdés nem alkalmazható az olyan munkákra, amelyeket a női munkavállalók csak rövid ideig vagy egyébként olyan körülmények között végeznek, amelyek nem veszélyeztetik az életüket vagy egészségüket."

14. Az 1973. július 25-i Druckluft- und Taucherarbeiten-Verordnung [7] (a túlnyomásban, illetve a búvárként végzendő munkáról szóló rendelet; a továbbiakban: 1973. évi rendelet) 8. §-a vonatkozó rendelkezései értelmében:

„(1) Túlnyomásban végzendő munkára csak a 21. életévét betöltött és e munkára egészségileg alkalmas férfi munkavállaló alkalmazható.

(2) [...] A 21. életévét betöltött női munkavállaló, amennyiben megfelel az (1) bekezdés szerinti egészségi alkalmassági feltételnek, ellenőrként dolgozhat túlnyomásban, vagy más, komolyabb fizikai igénybevétellel nem járó munkát végezhet."

15. A 31. § vonatkozó rendelkezései értelmében:

„Búvárként csak a 21. életévét betöltött, e munkára egészségileg alkalmas és a munkavédelmi szempontból szükséges szakismeretekkel és gyakorlattal rendelkező férfi munkavállaló foglalkoztatható."

A pert megelőző eljárás

16. A Bizottság 1998. szeptember 29-i levelében írásban részletes tájékoztatást kért a nőknek a bányászatban és a túlnyomásban végzendő egyes munkakörökre való felvételének tilalmáról.

7 — BGBl. Nr. 501/1973.

17. Ausztria az 1999. március 2-i levelében teljesítette a kérést. Megküldte a Bizottságnak az 1938. évi rendelet és az 1973. évi rendelet lényeges rendelkezéseit, hivatkozott az irányelv 2. cikkének (3) bekezdésében foglalt eltérésre, és kifejezetten kijelentette, hogy nem szándékozik módosítani a nők bányászatban való alkalmazására vonatkozó szabályokat.

18. Mivel a Bizottság úgy vélte, hogy a nők alkalmazásának az 1938. évi rendeletben és az 1973. évi rendeletben foglalt tilalma összeegyeztethetetlen az irányelvvel, 1999. április 29-én felszólító levelet intézett Ausztriához.

19. 1999. július 2-i válaszában Ausztria hivatkozott előző levelére. Hozzátette, hogy az 1938. évi rendelet 16. §-a nem vonatkozik minden bányászati tevékenységre, és hogy a bányászati hatóság elfogadta számos, a rendelet szabályai alóli kivétel bevezetését. Ausztria azt is kijelentette, hogy tervezi a bányászatban való foglalkoztatásra vonatkozó egészségügyi és biztonsági szabályozás felülvizsgálatát, amely a szóban forgó két rendelkezését is érinteni fogja.

20. A Bizottság nem elégedett meg ezzel a válasszal, és 2002. február 7-én indokolással ellátott véleményt intézett Ausztriához. 2002. április 11-i válaszában Ausztria ismertette, hogy a nők bányászatban történő alkalmazásának tilalmára vonatkozó szabályozását a 2001. évi rendelet módosította.

21. A Bizottság, mivel álláspontja szerint a nők alkalmazásának az 1973. évi rendeletben és a 2001. évi rendeletben előírt tilalma ellentétes a közösségi joggal, benyújtotta a jelen keresetet, amelyben annak a megállapítását kéri, hogy Ausztria nem teljesítette az irányelv 2. és 3. cikkéből, valamint az EK 249. cikkel együtt értelmezett EK 10. cikkből eredő kötelezettségeit.

Az elfogadhatóságról

22. Ausztria előterjeszti, hogy a nők föld alatti bányászatban való alkalmazásának tilalmát illetően a kereset elfogadhatatlan. Előadja, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint[8] a Bizottság indokolással ellátott véleményének és a keresetnek ugyanazon a kifogásokon kell alapulnia, és a nemzeti jogszabályoknak az indokolással ellátott vélemény meghozatala és a kereset benyújtása

8 — A C-105/91. sz., Bizottság kontra Görögország ügyben 1992. november 19-én hozott ítélet (EBHT 1992., I-5871. o.) és a C-11/95. sz., Bizottság kontra Belgium ügyben 1996. szeptember 10-én hozott ítélet (EBHT 1996., I-4115. o.).

közötti változásai csupán akkor nem érintik az elfogadhatóságot, ha a pert megelőző eljárásban vitatott intézkedések teljes egészükben fennmaradtak. A jelen esetben azonban nem ez a helyzet, mivel az intézkedések nem maradtak fenn teljes egészükben.

23. Igaz, hogy az EK 226. cikk alapján benyújtott kereset tárgyát az e rendelkezésben előírt, pert megelőző eljárás során kell meghatározni, és ezért az indokolással ellátott véleménynek és a keresetnek ugyanazon a kifogásokon kell alapulnia. [9]

24. Ugyanakkor a Bíróság kifejezetten kijelentette, hogy ez a követelmény nem jelentheti azt, hogy az indokolással ellátott véleményben és a kereseti kérelemben hivatkozott nemzeti rendelkezéseknek minden esetben teljesen meg kellene egyezniük. Amennyiben a két eljárási szakasz közt jogszabály-módosítás történik, elegendő, ha a tagállam által az indokolással ellátott véleményt követően elfogadott és a keresettel megtámadott új intézkedések összességében fenntartják a pert megelőző eljárásban vitatott jogszabályokkal megvalósított rendszert. [10]

25. Az osztrák szabályozás módosítása nem eredményezte a nők föld alatti bányászatban való alkalmazása tilalmának lényeges változását. Az 1938. évi rendelet különböző típusú tevékenységek tekintetében eltérő bánásmódot alakított ki, amely a nők föld alatti bányászatban való foglalkoztatása széles körű tilalmának minősül, míg a 2001. évi rendelet egyszerű, általános tilalmat tartalmaz, és néhány kivételt létesít, amelyeket kifejezetten sajátos tevékenységekhez kapcsol, mint például a bányászatban szerzett szakmai tapasztalat. Ebből következően az Ausztria által elfogadott új intézkedések eredményeképpen a pert megelőző eljárás során kifogásolt szabályozás teljes egészében fennmaradt.

26. Ezenfelül — mint azt a Bíróság kiemelte — nem szükséges, hogy az indokolással ellátott vélemény szövege és a jogvita tárgya minden esetben teljesen megegyezzék, amennyiben a jogvita tárgyának nem a bővítésére vagy a változtatására, hanem egyszerűen a szűkítésére került sor. [11] A jelen esetben Ausztria érdemi ellenkérelmében előadja, hogy a 2001. évi rendelet már nem tartalmazza a nők bányászatban való alkalmazásának abszolút tilalmát, hanem egyszerűn fenntart bizonyos, az ilyen alkalmazásra vonatkozó tilalmakat és korlátozásokat. Úgy

9 — A Bizottság kontra Belgium ügyben hozott ítélet (hivatkozás a 8. lábjegyzetben) 73. pontja.

10 — A Bizottság kontra Belgium ügyben hozott ítélet (hivatkozás a 8. lábjegyzetben) 74. pontja és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat.

11 — A C-139/00. sz., Bizottság kontra Spanyolország ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-6407. o.) 19. pontja.

tűnik tehát, hogy annyiban, amennyiben a szabályozás módosult, a Bizottság keresetének tárgya is egyszerűen korlátozódott.

27. Végezetül hozzátenném, hogy Ausztriának az EK 307. cikkre vonatkozó érvelésében[12] hallgatólagosan következik, hogy a 2001. évi rendelet lényegében az 1938. évi rendelet újbóli hatálybaléptetése.

28. A fentiek alapján úgy vélem, hogy az elfogadhatatlansági kifogás megalapozatlan.

A nők föld alatti bányászatban való alkalmazásának tilalma

Az irányelv

29. A Bizottság azt állítja, hogy a 2001. évi rendelet 2. §-ában található, a nők foglalkoztatását a föld alatti bányászatban tiltó rendelkezés ellentétes az irányelvvel, amely 3. cikkének (1) bekezdése az alkalmazás betöltésének feltételei kapcsán tiltja a nemi alapon történő megkülönböztetést. Hozzáteszi, hogy Ausztria hallgatólagosan maga is elismeri a tilalom aránytalan természetét, mivel a 2001. évi rendelet 4. §-a az összes más ágazat tekintetében egyedi értékelést biztosít arra, hogy a nőknek meg kell-e engedni, hogy nehéz fizikai munkát vállalhassanak.

30. Nyilvánvaló, hogy a kérdéses szabályozás a férfiakat és a nőket eltérő bánásmódban részesíti a bányászatban való alkalmazás vonatkozásában. A kérdés tehát az, hogy — mint azt Ausztria állítja — ez az eltérő bánásmód megengedhető-e, tekintettel arra hogy az irányelv 2. cikkének (3) bekezdésében biztosított mentesség hatálya alá esik.

31. Ausztria azt állítja, hogy általánosságban és biológiai szempontból is nyilvánvaló, hogy a nők felépítése eltér a férfiakétól, és hogy fizikailag gyengébbek. Ebből következően a föld alatti bányászatban végzett nehéz fizikai munka jobban megterheli őket, és egészségügyileg jobban veszélyezteti őket, mint a férfiakat. Ausztria állítása szerint az éjszakai munka tekintetében nem ez a helyzet, amely

12 — Lásd alább a 39. és azt követő pontokat.

a férfiak és a nők számára azonos megterhelést jelent. Ebből következően nem alkalmazható analógia útján a Bíróság Bizottság által idézett ítélkezési gyakorlata, amely szerint az éjszakai munkavégzés nők számára történő megtiltása ellentétes az irányelvvel. [13]

32. Ausztria következtetése szerint tehát az irányelv 2. cikkének (3) bekezdése alapján igazolható a nők bányászatban való alkalmazása tilalmának a fenntartása, amely Ausztria állítása szerint a nőket kívánja védeni.

33. Álláspontom szerint ennek a rendelkezésnek az a szándéka — mint az valójában a Bíróság ítélkezési gyakorlatából nyilvánvaló —, hogy figyelembe vegye azokat a szükségleteket, amelyek a nőkre jellemzőek, és amelyeket így bizonyos helyzetekben igazolhatóan lehet védeni. A Bíróság megállapította azt, hogy az irányelv a tagállamok azon jogának fenntartásával, hogy „a terhességre és az anyaságra" tekintettel a nők védelmét szolgáló rendelkezéseket fogadjanak el vagy tartsanak hatályban, a nemek közötti egyenlő bánásmód elvére tekintettel két vonatkozásban elismeri a nő szükségletei védelmének jogszerűségét. Egyfelől jogszerű a nő biológiai állapota védelmének biztosítása a terhesség során és azt követően mindaddig, amíg a szülés után testi és lelki működése visszatér a normál állapotba; másfelől jogszerű a szülést követő időszakban a nő és a gyermeke közötti különleges viszony védelme, amely azt kívánja megakadályozni, hogy a munkaviszony egyidejű folytatásával esetlegesen felmerülő többszörös teher megzavarja az anya-gyermek viszonyt. [14]

34. Tehát a 2. cikk (3) bekezdése nem teszi lehetővé, hogy a nőket valamely állásból azzal az indokkal zárják ki, hogy őket a férfiaknál jobban kell védeni a férfiakat és nőket egyaránt érintő, a nők védelmének kifejezetten is említett különleges szükségleteitől különböző kockázatok ellen. [15]

35. Azt is meg lehet jegyezni, hogy a 2. cikk (3) bekezdésben a „különös tekintettel" kifejezés használata ellenére a Bíróság nem fogadta el a terhességhez és az anyasághoz kapcsolódó megfontolásokon túlmenő más indokok alapján történt eltérés alkalmazását. Annak ellenére, hogy a „különös tekintettel" kifejezés azt jelzi, hogy a terhességen és az

13 — A C-345/89. sz. Stoeckel-ügyben 1991. július 25-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-4047. o.), a C-158/91. sz. Levy-ügyben 1993. augusztus 2-án hozott ítélet (EBHT 1993., I-4287. o.) és a C-197/96. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1997. március 13-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-1489. o.).

14 — A 184/83. sz. Hofmann-ügyben 1984. július 12-én hozott ítélet (EBHT 1984., 3047. o.) 25. pontja.

15 — A 222/84. sz. Johnston-ügyben 1986. május 15-én hozott ítélet (EBHT 1986., 1651. o.) 44. pontja és a C-285/98. sz. Kreil-ügyben 2000. január 11-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-69. o.) 30. pontja.

anyaságon kívül más helyzetek is az eltérés hatálya alá eshetnek, ezek a szavak jelzik az eltérések hatályát. [16]

36. A 2. cikk (3) bekezdése szerinti helyzetek nyilvánvalóan eltérnek azoktól, amelyekre az osztrák jog irányul; ez utóbbiak a fizikai képességeiktől és állapotuktól függetlenül valamennyi nőt kizárnak az ilyen állásokból.

37. Ezen véleményem szerint az sem változtat, hogy — amint azt Ausztria hangsúlyozza — a szabályozás lehetőségeket biztosít az általános tilalom alóli kivételekre. A Bíróság egyértelműen kijelentette, hogy az egyenlő bánásmód elve még kivételek fennállta esetén sem engedi meg a nők bizonyos állásból való általános kizárását, amennyiben az a férfiak számára nem tiltott. [17] Mindenesetre az osztrák szabályozás által biztosított kivételek alkalmazási köre rendkívül korlátozott.

38. Ennek megfelelően úgy vélem, hogy a nők bányászatban való alkalmazásának tilalma nem esik az irányelv 2. cikkének (3) bekezdésében előírt eltérés hatálya alá.

Az ILO 45. számú egyezménye

39. Az osztrák kormány előadja, hogy a nők alkalmazására vonatkozó korlátozásokat az ILO 45. számú egyezményéből eredő nemzetközi jogi kötelezettségei is igazolják, amely egyezmény — mivel megelőzi Ausztriának az EK-Szerződéshez való csatlakozását — az EK 307. cikk értelmében köti Ausztriát.

40. Az EK 307. cikk első albekezdése úgy rendelkezik, hogy az egyrészről egy vagy több tagállam, másrészről egy vagy több harmadik állam által egymás között, a csatlakozó államok esetében a csatlakozásukat megelőzően kötött megállapodásokból eredő jogokat és kötelezettségeket az EK-Szerződés rendelkezései nem érintik. A 307. cikk általános hatályú, és — tárgytól függetlenül — valamennyi nemzetközi megállapodásra vonatkozik, amely érintheti a Szerződés alkalmazását. [18]

41. Ausztria azt állítja, hogy az e rendelkezés Bíróság általi értelmezése [19] szerint a tagállamoknak nem kell a közösségi jogot alkalmazni, ha annak alkalmazása összeegyeztethetetlen lenne az EK-Szerződéshez való csatlakozást megelőzően a harmadik államokkal kötött megállapodásokból vagy

16 — Sir Gordon Slynn főtanácsnoknak a 312/86. sz., Bizottság kontra Franciaország ügyben 1988. szeptember 29-én ismertetett indítványa; 1988. október 29-i ítélet (EBHT 1988., 6315. o. és 6327–3328. o.).

17 — A 13. lábjegyzetben hivatkozott Stoeckel-ügyben hozott ítélet 19. pontja.

18 — A 812/79. sz. Burgoa-ügyben 1980. október 14-én hozott ítélet (EBHT 1980., 2787. o.) 6. pontja és a C-84/98. sz., Bizottság kontra Portugália ügyben 2000. július 4-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-5215. o.) 52. pontja.

19 — A 13. lábjegyzetben hivatkozott Levy-ügyben hozott ítélet.

egyezményekből eredő kötelezettségeikkel. Annak az érvének az alátámasztására, hogy a nők alkalmazásának tilalma a 307. cikk értelmében megengedett, a Bíróság Levy-[20], illetve Minne-ügyben[21] hozott ítéleteire támaszkodik.

42. Ezek az ügyek azt a kérdést vetették fel, hogy az egyenlő bánásmód elvével ellentétes-e, hogy valamely tagállam megtiltsa a nők számára az éjszakai munkavégzést olyan körülmények között, amelyek esetében valamely másik, a Szerződést időben megelőző ILO-egyezmény megkövetelte e tilalmat. A Bíróság lényegében úgy rendelkezett, hogy annak ellenére, hogy az ilyen tilalom ellentétes az egyenlő bánásmód elvével, az irányelv nem alkalmazható, amennyiben a nemzeti rendelkezéseket annak érdekében fogadták el, hogy a 307. cikk értelmében biztosítsák a tagállam valamely megállapodásból eredő kötelezettségeinek teljesítését.

43. A Bizottság azonban a 307. cikk második albekezdésére hivatkozik, amely arra kötelezi a tagállamokat, hogy a megtegyék a megfelelő lépéseket az ilyen megállapodás és a Szerződés közötti összeegyeztethetetlenség kiküszöbölésére, és azt állítja, hogy így Ausztriának 1997. március 30-án az egyezmény 7. cikke[22] alapján fel kellett volna mondania az egyezményt.

44. Mind a Levy-ügyet, mind a Minne-ügyet előzetes döntéshozatalra terjesztették a Bíróság elé. A kérdést előterjesztő bíróság egyik esetben sem kért a 307. cikk második albekezdésének hatályára vonatkozó iránymutatást. A Bírósághoz észrevételeket eljuttató felek sem érintették ezt a kérdést, annak ellenére, hogy a Minne-ítéletben a Bíróság megjegyezte, hogy a kérdéses tagállam (Belgium) valójában felmondta az érintett egyezményt.[23]

45. Ezzel ellentétben a jelen ügyben a Bíróságtól azt kérték, hogy határozzon arról, hogy Ausztria megsértette a közösségi jogot. Már korábban kifejtettem azt az álláspontomat, hogy a 2001. évi rendelet valóban ellentétes az irányelvvel. Annak az eldöntéséhez, hogy Ausztria — amint azt állítja — jogosult-e a 307. cikk alkalmazása alapján igazolni szabályozását, meg kell határozni, hogy e rendelkezés második albekezdésével összhangban megtette-e az összes megfelelő lépést az ilyen szabályozás és a közösségi jog alapján fennálló kötelezettségei közötti összeegyeztethetetlenség kiküszöbölésére. Ezt a kérdést egyébként a felek is felvetették.

20 — Hivatkozás a 13. lábjegyzetben.

21 — A C-13/93. sz. Minne-ügyben 1994. február 3-án hozott ítélet (EBHT 1994., I-371. o.).

22 — Lásd a fenti 8. pontot.

23 — Lásd az ítélet 15. pontját.

Amennyiben a Bíróság megállapítaná, hogy Ausztriának lehetősége lett volna a nemzeti rendelkezések és az alkalmazandó közösségi jog közötti összeegyeztethetetlenség kiküszöbölésére, azonban ezt elmulasztotta megtenni, Ausztria már nem hivatkozhatna a 307. cikkre.

46. A Bíróság a Bizottság kontra Portugália ügyben hozott ítéletben [24] kifejezetten vizsgálja azt a problémát, amellyel egy tagállam akkor szembesül, amikor a nemzetközi jogi és a közösségi jogi kötelezettségei ellentétbe kerülnek. Ebben az ügyben a Bíróság úgy határozott, hogy annak ellenére, hogy a tagállamok az EK 307. cikk keretei között megválaszthatják a megteendő megfelelő lépéseket, kötelesek kiküszöbölni valamennyi, a Közösségbe való belépésüket megelőzően kötött megállapodás és az EK-Szerződés között lévő összeegyeztethetetlenséget. Ha egy tagállam olyan nehézségekkel szembesül, amelyek lehetetlenné teszik az ilyen megállapodás módosítását, akkor a megállapodás felmondásának kötelezettségét sem lehet kizárni. [25] A Bíróság megállapította: Portugália azáltal, hogy a közösségi szabályozással összeütközésbe került harmadik állammal kötött egyezményt nem mondta fel, és nem is módosította, nem teljesítette az e szabályozásból eredő kötelezettségeit. [26]

47. Vagyis a 307. cikk második albekezdése — mint azt a szövegezése sugallja — olyan esetekre terjed ki, ahol az egyezményt a rendelkezéseinek megfelelően a felek újratárgyalhatják vagy egyoldalúan felmondhatják. A jelen esetre vonatkozóan rögzíteni lehet, hogy 13 szerződő fél — köztük 6 tagállam [27] — már felmondta az ILO 45. számú egyezményét. Az egyezményt felmondó felek többsége a felmondás indokaként azt jelölte meg, hogy az egyezmény ellentétes a nők és férfiak közötti egyenlő bánásmód elvével. Továbbá az ILO igazgatótanácsa 1996-ban felhívta az ILO 45. számú egyezményének szerződő feleit, hogy fontolják meg az ILO 1995. évi 176. számú, a bányászat munkavédelméről szóló egyezményének megerősítését, amely egyezmény ismertetésük szerint „az ezen a területen fennálló legújabb kötelező rendelkezés, [amely] gyakorlatilag lefedi az ILO 45. számú egyezményének szabályozási területeit is", valamint fontolják meg az ILO 45. számú egyezményének lehetséges felmondását is. [28] Az ILO 176. számú egyezménye egyformán alkalmazandó férfiakra és nőkre.

48. Következésképpen, a jelen körülmények közt, amelyek szerint Ausztriának az 1997. május 30-át követően egy évig alkalma

24 — Hivatkozás a 18. lábjegyzetben.

25 — Az ítélet 58. pontja.

26 — Az ítélet 61. pontja.

27 — Finnország, Írország, Luxemburg, Hollandia, Svédország és az Egyesült Királyság.

28 — Lásd az ILO igazgatótanácsának a 267. ülésre (1996. november), GB.267/LILS/WP/PRS/2, a 268. ülésre (1997. március), GB.268/LILS/WP/PRS/2, a 270. ülésre (1997. november), GB.270/15, valamint a 274. ülésre (1999. március), GB.274/LILS/WP/PRS/1 vonatkozó jelentéseit (hozzáférhető az ILO honlapján: www.ilo.org).

volt ezen egyezmény jogszerű felmondására [29], és ezáltal a föld alatti bányászatban való alkalmazáshoz hozzáférés tekintetében az irányelvnek megfelelően a férfiak és nők egyenlő bánásmódjának a biztosítására, Ausztria a jelen eljárásban nem hivatkozhat az EK 307. cikk első albekezdésére annak érdekében, hogy igazolja az irányelvvel összeegyeztethetetlen nemzeti szabályozást.

49. Ausztria ugyanakkor azt állítja, hogy abban az időpontban, amikor felmondhatta volna az ILO 45. számú egyezményét, még nem tudhatta, hogy az e területen lévő szabályozása ellentétes a közösségi joggal, vagy hogy a Bizottság a kérdéses rendelkezéseket a közösségi joggal ellentétesnek fogja tekinteni, mivel e kérdésben a Bizottság 1998 szeptemberében küldte el első levelét.

50. Ezt az érvelést nem lehet elfogadni. Mint azt fent említettem [30], az irányelv az EGT-megállapodás 1994. január 1-jei hatálybalépésével vált alkalmazhatóvá Ausztriára, és a közösségi jog alapján Ausztriának 1995. január 1-jéig át kellett ültetnie az irányelvet. Ausztria tehát az irányelv 3. cikkének (2) bekezdése alapján köteles volt a lehető legkorábban megszüntetni az egyenlő bánásmód elvével ellentétes valamennyi jogszabályt, és e tekintetben a Bizottság közlésének az időpontja lényegtelen.

51. A fentiekből következően tehát Ausztria a jelen eljárásban nem hivatkozhat az ILO 45. számú egyezményére annak érdekében, hogy elkerülje az irányelv alapján fennálló kötelezettségeinek a teljesítését.

Nők túlnyomásban, illetve búvárként végzendő munkára való alkalmazásának tilalma

52. A Bizottság úgy véli, hogy a nők túlnyomásban, illetve búvárként végzendő munkára való alkalmazásának az 1973. évi rendelet 8. és 31. §-ában foglalt tilalma ellentétes a közösségi joggal.

53. Ausztria válasza szerint ez a tilalom megfelel az irányelv követelményeinek, és nevezetesen ugyanazok az indokok igazolják, mint a bányákban végzandő munka tilalmát,

29 — Lásd az ILO 45. számú egyezménye 7. cikkét a fenti 8. pontban.

30 — Lásd a fenti 4. pontot.

vagyis a munka komoly fizikai megterheléssel járó természete és a nők általában gyengébb fizikai képességei, mint például kisebb légzési térfogatuk.

54. Igaz, hogy — csakúgy mint a bányában végzett munka esetében — az osztrák jog által szabályozott tevékenységek az azokat végző személyek számára fizikai megterheléssel járhatnak. Azonban mivel Ausztria nem hozott fel semmilyen bizonyítékot arra nézve, hogy az ilyen munka olyan kockázatokat teremt, amelyek különböző módon érintik a nőket és férfiakat, vagy amelyek sajátosan a nőkre jellemzőek, és amelyektől ezért az irányelv 2. cikkének (3) bekezdése értelmében különösen védeni szükséges őket, ez a tény nem igazolhatja az összes nő ilyen tevékenységek végzéséből történő kizárását. [31]

55. Az a tény, hogy a nők túlnyomásban végzendő munkára való alkalmazásának tilalma alól van két korlátozott kivétel (ellentétben a nők búvárként végzendő munkavállalásának általános tilalmával, amely alól nincs kivétel), nem teszi az irányelvvel összeegyeztethetővé e tilalmat. Először is a Bíróság egyértelműen kijelentette, hogy az egyenlő bánásmód elve nem teszi lehetővé a nők bizonyos állásból való általános kizárását, amennyiben ez az állás a férfiak számára nem tiltott. [32] Másodszor mindenképpen egyértelmű, hogy a kivételeket nem lehet a 2. cikk (3) bekezdése alapján igazolni, mivel a kivételek a túlnyomásban végzendő munkák közül a nők számára csak ellenőrző feladatok vagy túlzott fizikai megterheléssel nem járó munka végzését teszik lehetővé. Vagyis a kivételek nem tartoznak a 2. cikk (3) bekezdése szerinti terhességhez vagy anyasághoz kapcsolódó eltérések kategóriájába.

56. Ennek megfelelően úgy vélem, hogy a nők túlnyomásban, illetve búvárként végzendő munkára való alkalmazásának tilalma összeegyeztethetetlen az irányelvvel.

31 — Lásd az elemzést a fenti 33–36. pontban.

32 — A 13. lábjegyzetben hivatkozott Stoeckel-ügyben hozott ítélet 19. pontja.

Végkövetkeztetések

58. Következésképpen, indítványozom a Bíróságnak, hogy:

(1) állapítsa meg, hogy az Osztrák Köztársaság — mivel hatályban tartotta a túlnyomásban, illetve a búvárként végzendő munkáról szóló, 1973. évi rendelet 8. és 31. §-át, és bevezette a női munkavállalók foglalkoztatására vonatkozó tilalmakról és korlátozásokról szóló, 2001. október 4-i gazdasági és munkaügyi miniszteri rendelet 2. és 4. §-át — nem teljesítette a férfiak és a nők közötti egyenlő bánásmód elvének a munkavállalás, a szakképzés, az előmenetel és a munkakörülmények terén történő végrehajtásáról szóló, 1976. február 9-i 76/207/EGK tanácsi irányelv 2. és 3. cikkéből eredő kötelezettségeit;

(2) az Osztrák Köztársaságot kötelezze a költségek viselésére.